

УДК 635.5

МОРФОЛОГІЧНІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САЛАТНИХ РОСЛИН, ЯК ОСНОВА АДАПТАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ

Хлистун К., 2 курс,

Науковий керівник: Пащенко Ю.П., к.б.н., ст. викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

e-mail: pvb@tsatu.edu.ua

Постановка проблеми. Салатні рослини родини Айстрові (Asteraceae) представлені більш, ніж однією тисячею родів, які включають понад 20 тис видів. Найпоширенішими представниками салатних рослин є салат посівний, шпинат городній, топінамбур, вівсяний корінь, хризантема овочева, артишок, ендивій, вітлуф, кульбаба, скорцонера та інші. Всі різновидності салату посівного мають короткий вегетаційний період і дають товарну високовітамінну продукцію за 20-60 діб. Тому **метою роботи** було з'ясувати за морфологічними особливостями салатних рослин, які є найбільш адаптованими для умов нашого регіону і дають найбільшу товарну масу.

За сучасною класифікацією, представленою Т. В. Лізгуною, підтвердженою Т. К. Горовою та М. М. Гіренко, О. Н. Коровіною, салат посівний поділяється на п'ять різновидностей:

- салат листковий (*Lactuca sativa* L. var. *secalina*, Alef.) — утворює прижату до ґрунту розетку листків, великого або середнього розміру, що мають короткооберненояйцевидну або овальну листкову пластинку з суцільними гладенькими краями. Забарвлення листків варіює від зеленого до блідо-зеленого з антоціановою пігментацією; урожайність з відкритого ґрунту складає 1-1,5 кг/м².

- салат головчастий (*Lactuca sativa* L. var. *capitata* L.) — у самому центрі розетки щільно зближені листки формують головки різної щільності. Сорти салату головчастого поділяються на дві групи: хрустколисткові (льодяні) та маслянисті. Хрустколисткові салати мають щільні, як правило, темно-зелені головки з гладенькими, ребристими, кучерявими або розсіченими хрусткими листками. Маслянисті сорти салату, навпаки, мають ніжні і гладенько округлі листки. Урожайність коливається в межах 1-2 кг/м².

- салат-ромен (*Lactuca sativa* L. var. *longifolia* Lam. (var. *romana* Gars.) - формує розетку направлених вгору листків і овальну не щільну головку. Розетка листків досить велика, може досягати до 45 см в діаметрі. Листки цільнокраї, вузькооберненояйцевидної та широкооберненояйцевидної форм довжиною 22-30 см і шириною 13-23 см. Забарвлення варіює від світло-зеленого до сизо-темно-зеленого. Іноді зустрічаються сорти із зовсім зеленими листками та рожевою антоціановою пігментацією на краях. Рослини формують видовжено-овальні головки зовні зелені, а всередині світло-салатові з закритою або відкритою формами верхівок. Урожайність до 3 кг/м².

- салат спаржевий (уїсун) (*Lactuca sativa* var. *angustana* Irish.) - утворює товсте стебло, на якому розміщені видовжені ланцетоподібні, загострені вгорі листки, краї яких можуть бути дрібнозубчасті, цільнокраї або слабкохвилясті з гладенькою або дрібнопухирчастою поверхнею краю листкової пластинки. Мають сіро-зелене або темно-зелене крапчасте забарвлення. Урожайність до 1 кг/м².

- салат зривний або кучерявий (*Lactuca saliva* var. *acerphala* Alef.) – Листки великі, віялоподібної форми з хвилястими краями, в переважній більшості зеленого забарвлення з жовтим, інтенсивно-червоним, або темно-вишневим відтінками. Поверхня листка пухирчастоніздрувата, іноді з мішковидною складчастістю. Урожайність до 1 кг/м².

Висновок. Перші три різновидності салату посівного є найбільш адаптованими для вирощування в умовах Південного степу України і дають найбільшу врожайність товарної маси, завдяки чому досить широко культивуються населенням. Дві інші - менше поширені в Україні і більше розповсюджені в країнах Азії.